Soláthar oideachais trí mheán na Gaeilge in Aonaid/Sruthanna: Uasdátú

T.J. Ó Ceallaigh, Coláiste na hOllscoile Corcaigh
Muiris Ó Laoire, Ollscoil Teicneolaiochta na Mumhan, Trá Lí
Máire Uí Chonghaile, Coláiste Mhuire gan Smál, Luimneach

Clár na cainte

1. Cuspóirí an staidéir
2. Spléachadh ar an litríocht
3. Modheolaíocht an staidéir
4. Uasdátú
5. An bóthar romhainn

1. Cuspóirí an Staidéir

1. Iniúchadh a dhéanamh ar an **soláthar oideachais** reatha trí mheán na Gaeilge agus ar shain**riachtanais na ceannaireachta sna hAonaid/Sruthanna** i scoileanna atá ag feidhmiú trí mheán an Bhéarla.
2. **Ról sainiúil**, **freagracht**, **cleachtas agus acmhainneacht na ceannaireachta** a bhaineann leis an tumoideachas san Aonad lán-Ghaeilge/Sruth lán-Ghaeilge, a aithint,.
3. **Deiseanna forbartha gairmiúla éifeachtacha a aithint** chun tacú le ceannairí na n-aonad/sruthanna ag an iarbhunleibhéal cáilíocht an tsoláthair a shaibhriú
4. Tá sé i gceist torthaí an taighde seo a úsáid mar bhonn eolais d’fhorbairt polasaí don earnáil lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht.

Soláthar trí mheán na Gaeilge ag an gcéad agus an dara leibhéal

Soláthar trí mheán na Gaeilge	**2002/2003 Gaeltacht**	**2002/2003 Galltacht**	**2021/2022 Gaeltacht**	**2021/2022 Galltacht**
Scoileanna bunleibhéil	105	118	105	153
Scoileanna dara leibhéal	20	17	28	47
Aonad/sruth ag an dara leibhéal	0	11 * Aonad/Sruth	8 * Aonad/Sruth	16 * Aonad/Sruth

(An Coimisiún um Chóiríocht Scoileanna 2004 ;Gaeloideachas, 2023)

2.Spléachadh ar an litríocht

The all-Irish unit is a linguistic unit in which the pupils are immersed in Irish for the duration of the school day. The all-Irish unit functions within the host school where English is the language of communication and the language of instruction of the host school. The unit is like a small school which is run and organised through a minority language while the host school is organised through the normal language of the community

(Ó Duibhir et al., 2017, lch.13)

Gnéithe aitheanta a bhaineann le haonad
(*An Coimisiún um Chóiríocht Scoileanna 2004)*

- Aonad ceangailte le scoil iarbhunleibhéal a chuireann oideachas ar fáil trí mheán an Bhéarla
- An tumoideachas á chur i bhfeidhm
- Scoláirí ó ghaelscoil áitiúil nó ó scoileanna bunleibhéil trí Bhéarla
- Ceaptar múinteoir i bhfeighil (Stiúrthóir) le stádas príomhoide cúnta chun an t-aonad a riaradh
- Múineann lucht foirne ón scoil bhunaidh san aonad ar feadh roinnt ama gach seachtain, nó ag brath ar mhéid an aonaid, nó d’fhéadfadh go mbeadh cuid den fhoireann ag múineadh go lánaimseartha san aonad
- Bíonn an t-aonad de ghnáth i seomraí ar leith ar shuíomh na scoile agus baineann scoláirí an aonaid feidhm as seomraí speisialtóireachta na scoile bunaidh
- Coiste stiúrtha ag an aonad ceaptha ag bord bainsitíochta na scoile bunaidh
- Ionannais/neamhspléachas dá chuid féin ag an aonad, mar shampla, éide scoile, mana *srl*.

Taighde ar leith

Ó Fearghaile, S., (2021). *Cad iad na dúshláin uathúla atá le sárú ag Aonaid lán-Ghaeilge nuair a bhíonn sruth Béarla agus sruth Gaeilge ar fáil ar aon láthair amháin?* Tráchtas neamhfhoilsithe an M Oid san Oideachas Lán-Ghaeilge agus Gaeltachta, Coláiste Mhuire gan Smál, Luimneach.

3. Modheolaíocht/ Cur Chuige

Sampla an taighde	Óstscoileanna agus Aonaid/Sruthanna
Bailiú sonraí	Ceistneoir ar líne, cuairteanna agus agallaimh le príomhoidí óstscoileanna agus stiúrthóirí/múinteoirí i bhfeighil na nAonad/Struthanna, faisnéiseoirí i gcás Aonaid/Sruthanna ar éirigh leo agus i gcás Aonaid/Sruthanna nár éirigh leo

Faisnéiseoirí an taighde (Agallaimh)

Faisnéiseoirí	Méid
Príomhoidí in Óstscoileanna	18
Múinteoirí i bhFeighil	18
Faisnéiseoirí i gcás Aonaid/Sruthanna ar éirigh leo	5
Faisnéiseoirí i gcás Aonaid/Sruthanna nár éirigh leo	5
Eile	3
IOMLÁN	**49**

4. Uasdátú

a. Próifíl agus féiniúlacht an Aonaid/tSrutha
b. Ceannaireacht an Aonaid/tSrutha
c. Sainriachtanais an tsoláthair sna hAonaid/Sruthanna

a. Próifíl agus féiniúlacht an Aonaid/tSrutha

Próifíl, féiniúlacht agus dushláin

Foramharc ar phróifíl na nAonad

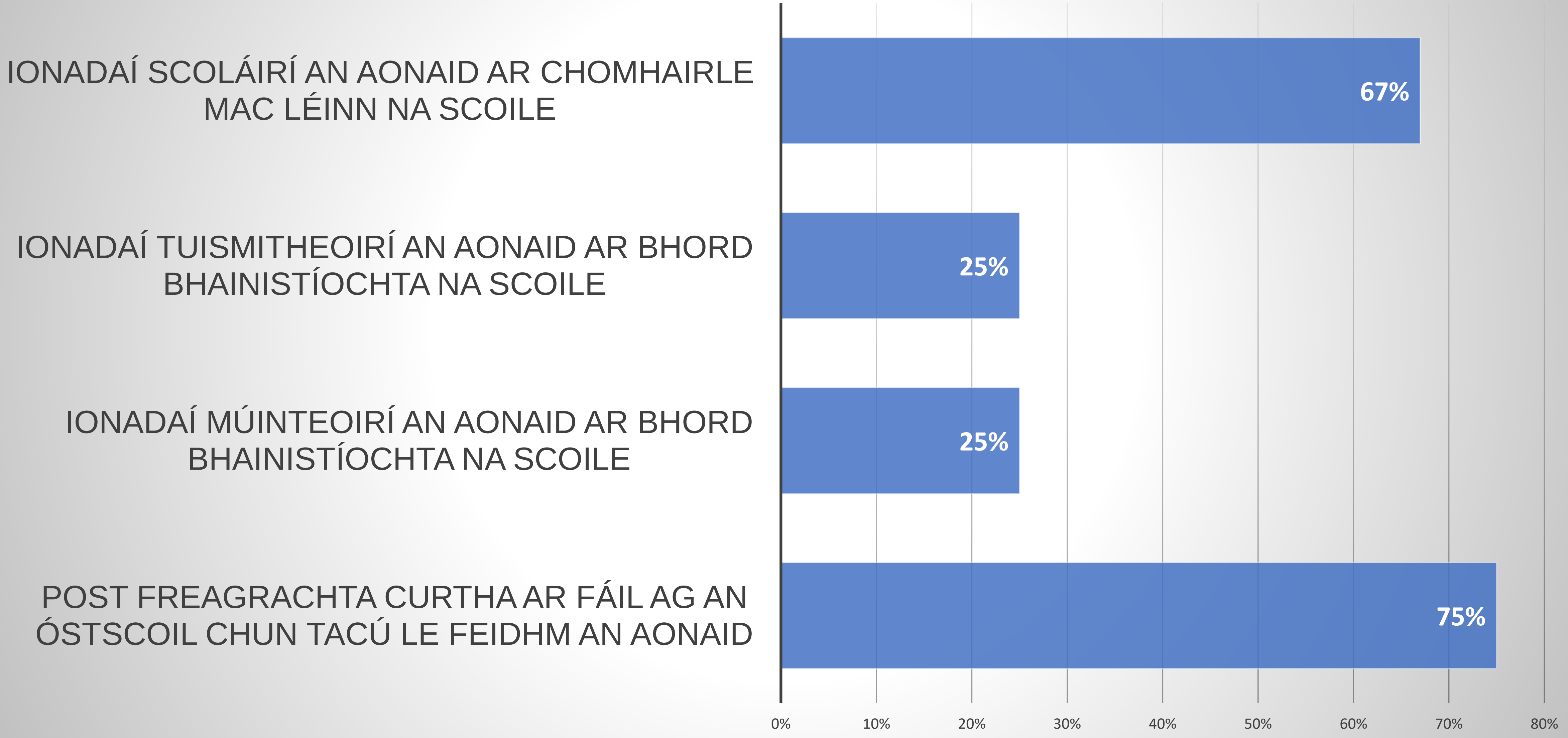

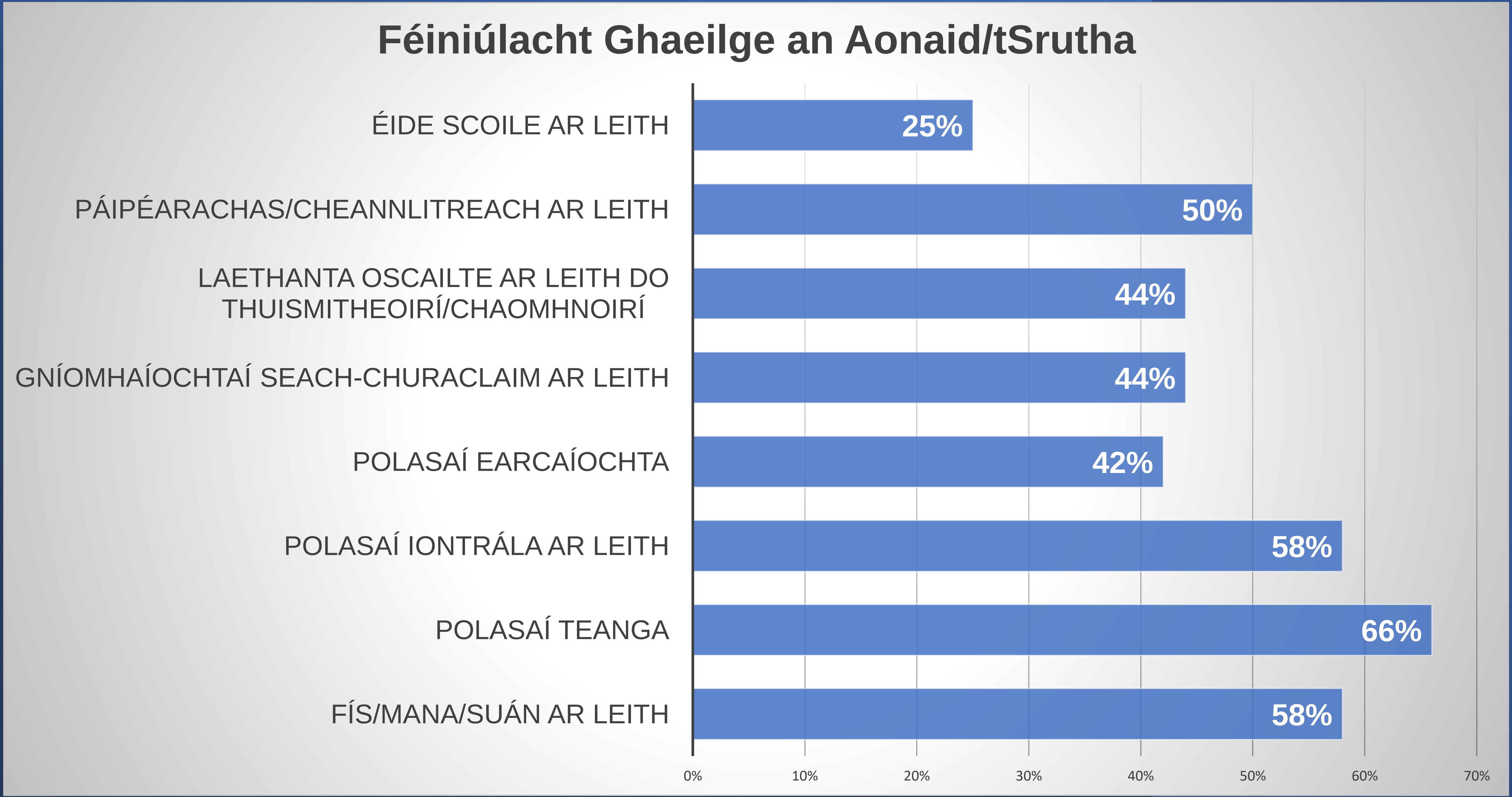
Féiniúlacht Ghaeilge an Aonaid/tSrutha
ÉIDE SCOILE AR LEITH
PÁIPÉARACHAS/CHEANNLITREACH AR LEITH
LAETHANTA OSCAILTE AR LEITH DO THUISMITHEOIRÍ/CHAOMHNOIRÍ
GNÍOMHAÍOCHTAÍ SEACH-CHURACLAIM AR LEITH
POLASAÍ EARCAÍOCHTA
POLASAÍ IONTRÁLA AR LEITH
POLASAÍ TEANGA
FÍS/MANA/SUÁN AR LEITH
25%
50%
44%
44%
42%
58%
66%
58%
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%

Na dúshláin is mó ó thaobh polasaithe de:

- Polasaí an Bhéarla a chur le chéile gan suim agus spiorad na scoláirí a chailliúint
- Deacair am a fháil chun polasaithe a phlé
- Easpa suime toisc gur chuid beag iad na ranganna san aonad.
- Cuireann easpa Gaeilge ag bainistíocht na scoile isteach ar dhearadh polasaí Gaeilge.
- Titeann cuid mhór de dhualgaisí an aonaid ar ghnáthmhúinteoirí sa roinn Gaeilge agus ní bheadh mórán taithí ag na múinteoirí sin ar dhearadh polasaithe.
- Polasaithe a chur i bhfeidhm go docht i scoil ina bhfuil an chuid is mó de na ranganna trí Bhéarla.
- Easpa polasaithe san aonad a léiríonn cad is aonad ann.
- Easpa tacaíochta ón Roinn maidir le polasaithe don aonad.

b. Ceannaireacht an Aonaid/tSrutha

Spreagadh agus Tacaíochtaí

Spreagadh

- Grá don teanga
- Dlúthshuim
- Forbairt phearsanta/ gairme
- Fonn an Ghaeilge a chur chun cinn

Tacaíochtaí de dhíth

- Níos mó áiseanna
- Traenáil sa riarachán
- Nasc-dhuine le Gaeilge ar an mbord bainistíochta
- Níos mó ama
- Múinteoirí chun na hábhair a mhúineadh
- Cabhair do scoláirí ag streachailt
- Conas scoláirí a spreagadh chun Gaeilge a labhairt
- Foireann lonnaithe san aonad

c. Sainriachtanais an tsoláthair sna hAonaid/Sruthanna

Soláthar agus dúshláin

Na hábhair a mhúintear trí mheán na Gaeilge san Aonad/Sruth

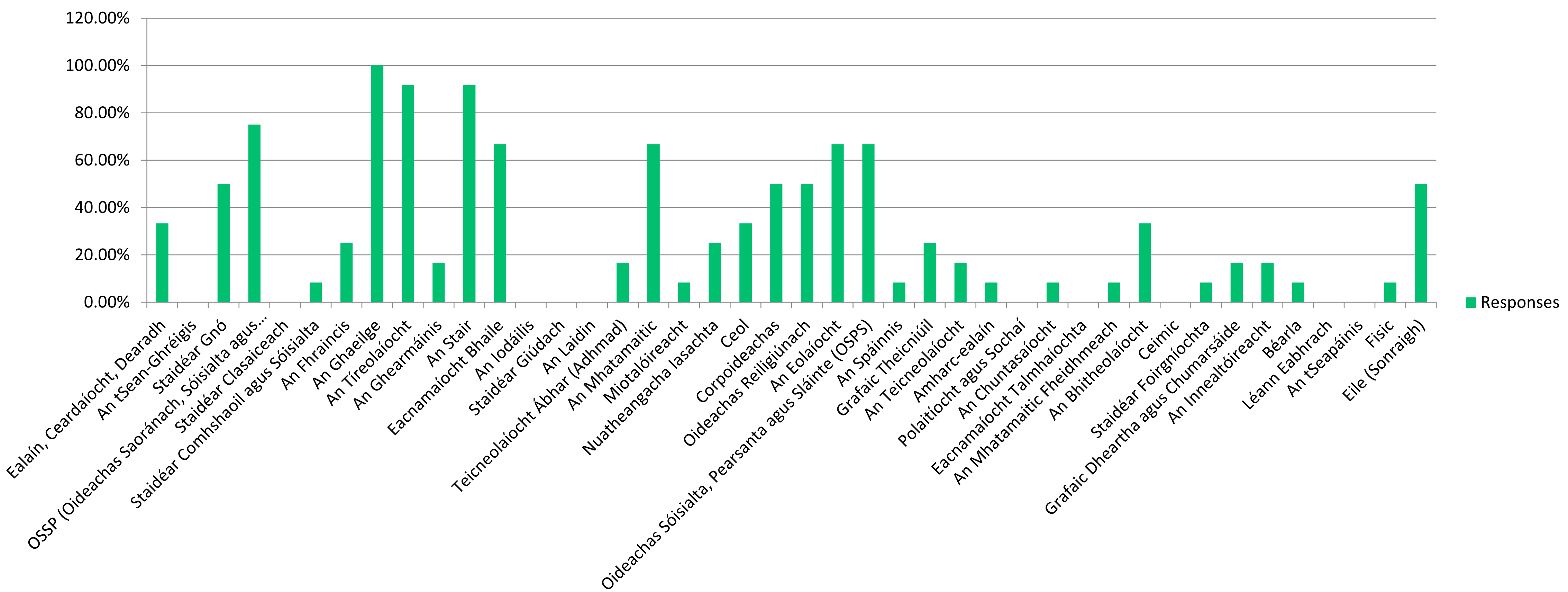

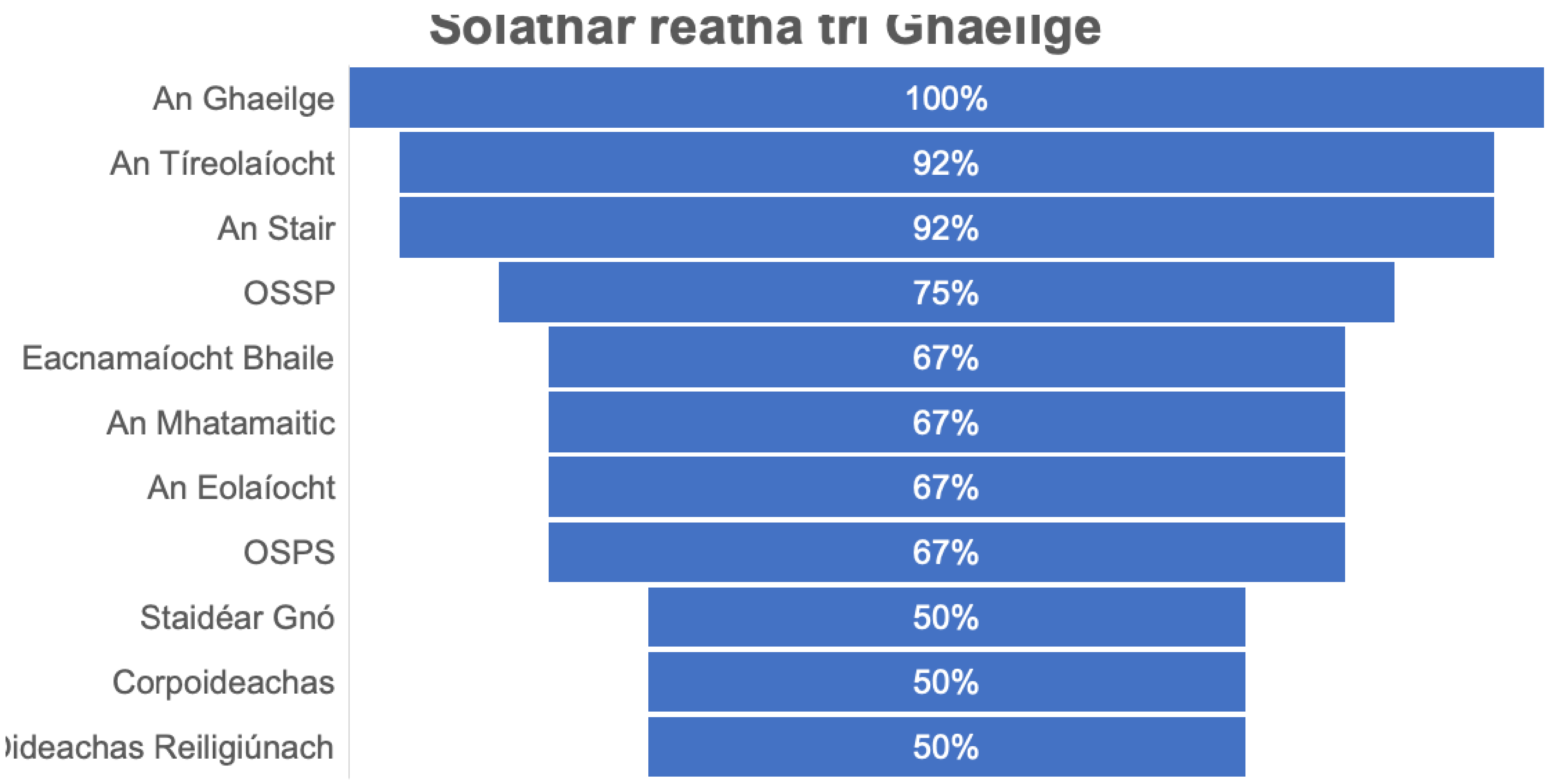
Soláthar reatha trí Ghaeilge
An Ghaeilge
100%
An Tíreolaíocht
92%
An Stair
92%
OSSP
75%
Eacnamaíocht Bhaile
67%
An Mhatamaitic
67%
An Eolaíocht
67%
OSPS
67%
Staidéar Gnó
50%
Corpoideachas
50%
ideachas Reiligiúnach
50%

Na critéir a úsáidtear chun cinneadh a dhéanamh maidir leis na hábhair a sholáthraítear trí Ghaeilge do scoláirí na Sraithe Sóisearaí/Ardteiste san Aonad/Sruth?

- Rogha na scoláirí
- Soláthar na múinteoirí le Gaeilge

Na dúshláin nach mór aghaidh a thabhairt orthu maidir le soláthar an oideachais trí mheán na Gaeilge san Aonad/Sruth

- Acmhainní ardchaighdeáin i nGaeilge
- Earcaíocht
- Bolscaireacht le líon na scoláirí a choimeád
- Tacaíocht a sholáthar do scoláirí atá ag streachailt leis an bhfoghlaim trí Ghaeilge
- Forbairt ghairmiúil na múinteoirí
- Tuiscint na bainistíochta ar an tumoideachas agus ar thosaíochtaí an Aonaid/tSrutha
- Labhairt na Gaeilge a chur chun cinn
- Teannas féiniúlachta idir an óstscoil/aonad
- Réimse na n-ábhar a chinntiú chun scoláirí a mhealladh
- Am don phleanáil agus don líonrú
- Mí-oiriúntacht na sonraíochta T1
- Caighdeán Gaeilge an ndaltaí bunscoile i ngeall ar thionchar Covid,
- Easpa soiléireachta ón rialtas maidir le cad is Aonad/Sruth ann

5. An bóthar romhainn

An bóthar romhainn

- Tuilleadh anailíse a dhéanamh ar thorthaí na n-agallamh
- Tuairisc a chur ar fáil don Roinn Oideachais mar bhonn eolais do Pholasaí don Oideachas trí mheán na Gaeilge taobh amuigh den Ghaeltacht faoi dheireadh an tsamhraidh